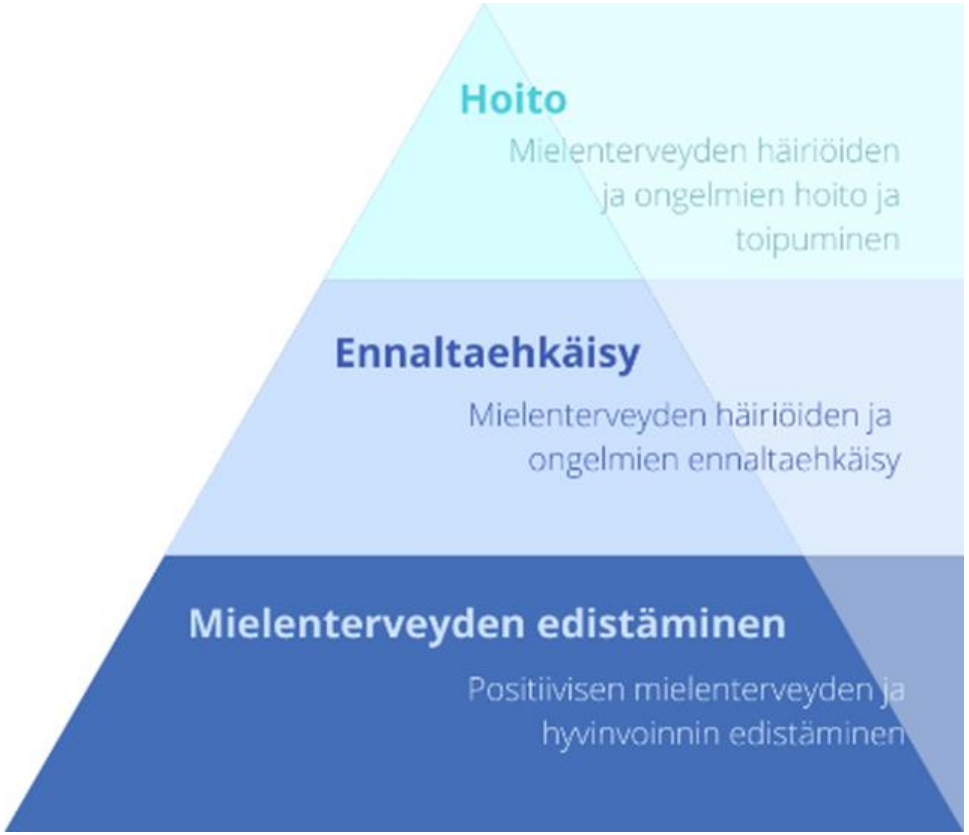
Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistamiseen liittyvä hallituksen esitys

- THL kannattaa esitystä
- THL:n huomiot liittyvät joidenkin yksityiskohtien selkeyttämiseen:
  - mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä mielenterveystyö

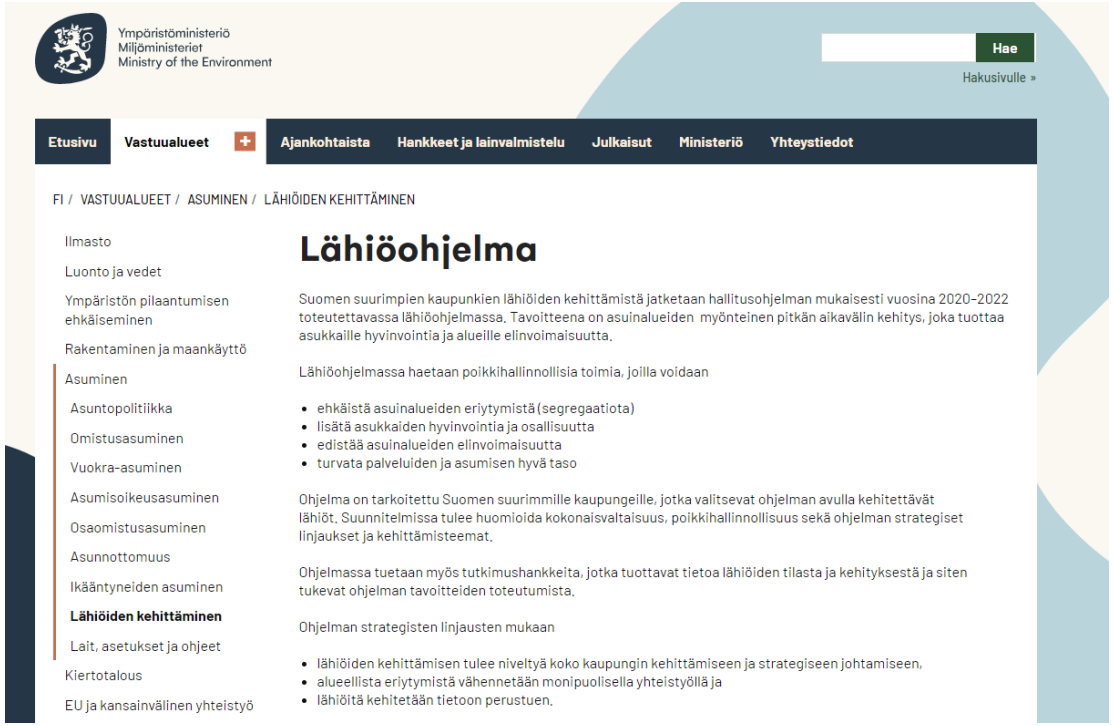
Väestötason lähestymistapa mielenterveyteen

Mielenterveyden edistämisen toimenpiteillä ja mielenterveyshäiriöiden ehkäisyn toimenpiteillä voi olla yhteisiä rajapintoja. Vastaavasti mielenterveyshäiriöiden ehkäisyllä ja hoidolla voi olla rajapintoja. Valaisen asiaa muutamalla esimerkillä.

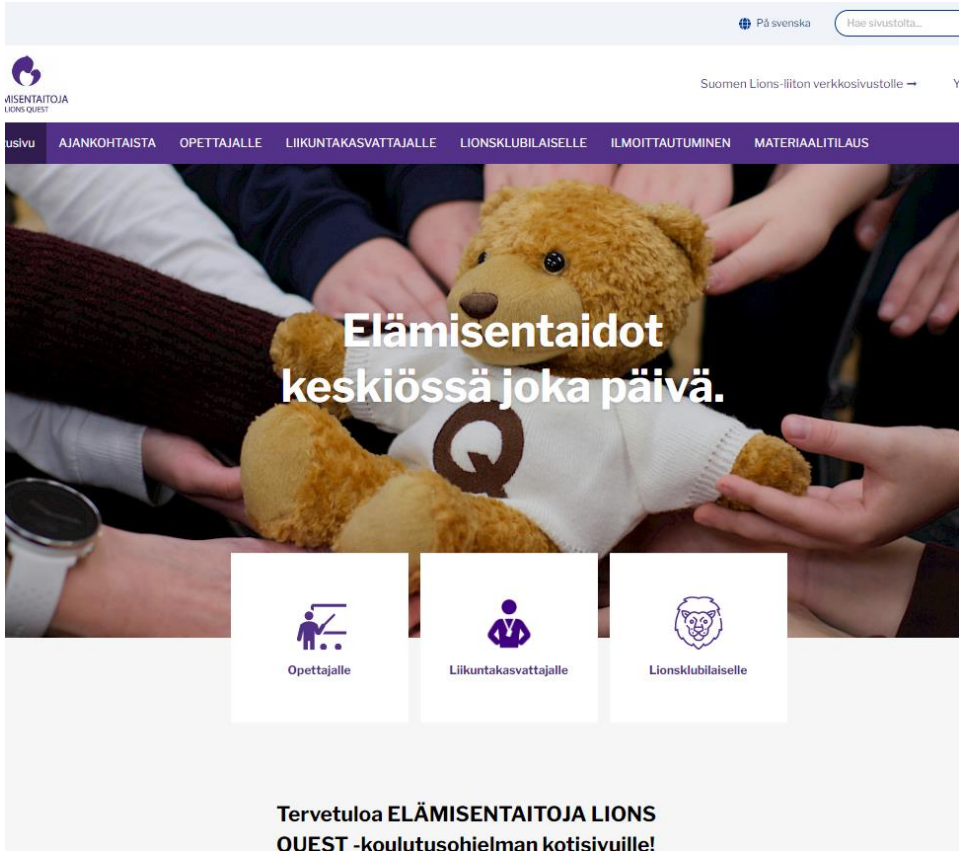
Mielenterveyden edistäminen

- Lähiöohjelma - Suomen suurimpien kaupunkien lähiöiden kehittämistä poikkihallinnollisin toimin.
- Ohjelma tähtää pitkäjänteiseen lähiökehittämiseen, jolla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta sekä asuinalueiden elinvoimaa sekä turvataan palveluiden ja asumisen hyvä taso lähiöissä.
- Teemoina mm. lasten ja nuorten harrastustoiminnan mahdollistaminen; yhteisö- ja osallisuustoiminta lähiössä; viihtyisä, toimiva ja vihreä elin- ja asuinympäristö; ikäystävällisyys, taide- ja kulttuuripalvelut

Mielenterveyden edistäminen

- Elämisentaitoja – Lions Quest -ohjelma
- Kasvattajille suunnattu tieteellisesti tutkittu koulutusohjelma, joka antaa käytännön työkaluja oppilasryhmien ryhmäyttämiseen ja elämäntaitojen harjoitteluun.
- Tavoitteena tukea ja vahvistaa lasten ja nuorten terveellisiä elämäntapoja, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä auttaa lasta ja nuorta henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa.
- Kohderyhmänä ovat 5–25-vuotiaat lapset ja nuoret.
- Keskeiset teemat painottuvat lasten ja nuorten itseluottamuksen, tunne-, vuorovaikutus- ja päätöksentekotaitojen sekä hyvinvointiosaamisen vahvistamiseen. Yksilöiden rinnalla huomiota kiinnitetään ryhmän keskinäiseen dynamiikkaan ja ilmapiirin rakentumiseen.

Mielenterveysongelmien ehkäisy / ehkäisevä mielenterveystyö

- Ehkäisy kohdistuu usein niihin, joilla on oireita/riskitekijöitä mutta ei varsinaista mielenterveyden häiriötä.
- Usein samat menetelmät kuin lievien häiriöiden hoidossa ja vahva yhteys sote-sektoriin

Voimaperheet

Tietoa menetelmästä

ARVIOINNIN PÄIVÄMÄÄRÄ
23.6.2016

KOKONAISARVIO
3/3 Vahva dokumentoitu näyttö

KOHDERYHMÄ(T)
Alakouluikäiset, Leikki-ikäiset, Perheet, Vanhemmat

ILMIÖ(T)
Käytösongelmat ja -häiriöt, Vanhemmuustaidot

YHTEYSHENKILÖ(T)
Terja Ristkari
terja.ristkari@utu.fi
050 464 3141
Tutkimuskoordinaattori

Malin Kinnunen
malin.kinnunen@utu.fi
040 686 4497
Tutkimuskoordinaattori

Andre Sourander
andsou@utu.fi
050 365 3447
Professori

MATERIAALI(T)
Tiivistelmä

Voimaperheet-toimintamalli on kehitetty alle kouluikäisten lasten käytösongelmien hoitoon. Hoidossa hyödynnetään digitalisaatiota, puhelimen välityksellä toteutettavaa vanhempainohjausta ja verkkopohjaista psykoedukatiivista hoito-ohjelmaa, joka on perheiden käytössä ajasta ja paikasta riippumatta.

Toimintamalli on kehitetty yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa. Sen avulla voidaan tunnistaa ongelmia varhaisessa vaiheessa neuvolatarkastuksen yhteydessä ja tarjota matalan kynnyksen hoito-ohjelma myös alueille, joilla palveluita ei ole tarjolla. Palvelun tuottaminen yksilöllisesti digitaalisin menetelmin vähentää perheiden leimautumista ongelmaperheiksi.

Voimaperheet-vanhempainohjausohjelma on lapsuusiän käytösongelmien hoitoon ja ennaltaehkäisyyn tarkoitettu interventio. Hoito-ohjelma perustuu vaikuttavaksi todettuihin vanhempainohjausmenetelmiin ja se toteutetaan strukturoidusti internetin ja puhelimen välityksellä.
Hoito-ohjelma koostuu 11 teemaviikosta, joiden aikana hoito-ohjelmaan osallistuvat vanhemmat harjoittelevat vanhemmuuden taitoja perhevalmentajan ohjauksessa viikoittain. Viikoittainen strukturoitu puhelinkeskustelu koulutetun perhevalmentajan kanssa tukee vanhempien itseopiskelua ja päivittäistä taitoharjoittelua.

Mielenterveyden edistämisen ja mielenterveyshäiriöiden ehkäisyn rajapinta

- Joissain toimenpideohjelmissa vahvasti sekä edistämisen että ehkäisyn näkökulma
- Esimerkkinä KiVa Koulu: koulukiusaamisen väheneminen vähentää kiusaamiskokemuksiin liittyvien mielenterveyshäiriöiden riskiä mutta samalla vaikuttaa kaikkien oppilaiden koulussa viihtymiseen

Päihde- ja riippuvuuspalvelut: määrittelyjen kirkastaminen

- On tärkeää, että hallituksen esityksessä termistöä on laajennettu päihteiden lisäksi muihin riippuvuusilmiöihin.
- Muun riippuvuuskäyttäytymisen käsitettä tulisi kuitenkin täsmentää.
- Nyt muun riippuvuuskäyttäytymisen yhteydessä on mainittu ainoastaan rahapelaaminen.
- Käsitettä tulisi kuitenkin täsmentää siten, että siihen *otettaisiin mukaan myös muu kuin rahapelaaminen kuten esimerkiksi tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ja digipeliriippuvuus*.
- Näin ollen määritelmä olisi yhtenevä mm. kansallisessa päihde- ja riippuvuusstrategiassa käytettyjen määritelmien kanssa.

Päihde- ja riippuvuuspalvelut: selviämishoito

- Terveydenhuoltolaissa olisi vieroitushoidon lisäksi tarpeen nostaa esiin *lyhytaikaisen selviämishoidon järjestäminen osana terveydenhuollon kiireellistä hoitoa* tilanteissa, joissa voimakkaasti päihtynyt henkilö tarvitsee valvontaa oman turvallisuuteensa vuoksi.
- Poliisin tekemien säilöönottojen sijaan olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa henkilö terveydenhuollon ammattilaisten toteuttamaan lyhytaikaiseen selviämishoitoon.
- Eduskunnan oikeusasiamies on todennut puutteet selviämishoidon järjestämisessä ja palvelun järjestämisvastuuta koskevassa sääntelyssä putkakuolemien selvityksen yhteydessä ja on esittänyt tilanteen korjaamista sote-uudistuksen yhteydessä.

Päihde- ja riippuvuuspalvelut: haittojen vähentäminen

- Haittojen vähentämiseen liittyvä työ määritellään terveydenhuoltolaissa epäsuorasti ohjauksena ja neuvontana, sekä päihde- ja riippuvuushäiriöiden ehkäisynä, tutkimuksena, hoitona ja kuntoutuksena.
- Päihteiden käytön haittojen vähentämiseen tähtäävät palvelut voivat kuitenkin olla yksi tärkeä osa päihde- ja riippuvuusongelmia kokevan toipumispolkua (esim. terveysneuvontapalvelut).
- Päihteiden käytön haittojen vähentämisen tulee olla osa sosiaali- ja terveydenhuollon tuottamia päihde- ja riippuvuustyötä ja -hoitoa.
- Se, että termiä ”haittojen vähentäminen” ei näy HE:ssä, voi vaikeuttaa haittojen vähentämiseen tähtäävien palvelujen kehittämistä.

Lisäksi

- Kannatamme painokkaampaa suositusta kokemusasiantuntijoiden ja muiden palvelujen käyttäjien asiantuntemuksen hyödyntämiseen palvelujen kehittämistyössä.